

GROEP PAARD

Groep Geneeskunde Paard (GGP)

Postbus 421

3990 GE Houten

Tel: 030-634 89 00

Fax: 030-634 89 09

E-mail: ggp@knmvd.nlInternet: <https://www.knmvd.nl/groepen/ggp>**HET GGP-BESTUUR BESTAAT UIT:****VOORZITTER**

Drs. J.W.E. Peters, Appelscha

VICE-VOORZITTER

Prof. dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, Bilthoven

PENNINGMEESTER

Mw. drs. G.J.C. Arentshorst, Rotterdam

SECRETARIS

Drs. W.O.J.L. Leenders, Rijen

LID

Mw. drs. F.E. Westerduin, De Bilt

COMMUNICATIECOMMISSIE

Drs. W.J.G. van Dijk, Hilvarenbeek (voorzitter)

KEURINGSKOMMISSIE

Drs. Jan-Willem ten Brinke (voorzitter)

PERMANENTE EDUCATIE PAARD (PEP)

Drs. R.Th.E.M. Scholten, Haps

JURIDISCHE COMMISSIE

Drs. H.R.C. Gostelie, Haaften

RICHTLIJNENCOMMISSIE

Mw. drs. L.C. Kranenburg, Utrecht

COMMISSIE INFECTIEZIEKTEN (AD HOC)

Dr. C. van Maanen, Rijssen (voorzitter)

DIERGEENESMIDDELENCOMMISSIE (AD HOC)

Prof. dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, Bilthoven; Faculteit (voorzitter)

Equine infectie nieuw

- prof.dr. Marianne Sloet (Faculteit Diergeneeskunde), mr.drs. Henk Lommers (Ministerie van Economische Zaken), mr.dr. Marcel Spierenburg (Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit), dr. Eefke Weesendorp (Wageningen Bioveterinary Research)
- en dr. Kees van Maanen (Gezondheidsdienst voor Dieren)

Op 4 juli 2017 is voor het eerst in Nederland bij een paard equine infectieuze anemie (EIA) formeel vastgesteld. In september 2010 was deze ziekte al eens heel dichtbij toen een paard vanuit Oost Europa via een markt in Nederland naar Engeland werd verkocht en daar positief op EIA werd bevonden. In de landen om ons heen worden af en toe positieve paarden gevonden, maar in Nederland was het tot nu toe niet tot een bevestigd geval gekomen.

'Equine infectieuze anemie' (EIA) is de naam van een virusziekte die sloomheid, koorts, oedemen (vochtophopping) onder de buik, bloedingen, ernstige bloedarmoede en vermagering bij paarden kan veroorzaken. 'Equine' betekent paard, 'infectieus' betekent besmettelijk en 'anemie' betekent bloedarmoede. De oude naam, 'moeraskoorts' (in het Engels 'swamp fever'), is minder passend, want ook in droge(re) gebieden kan de ziekte zich verspreiden. Daarbij is 'moeraskoorts' (malaria) bij de mens een heel andere ziekte. EIA is geen zoönose, dat wil zeggen de ziekte is niet besmettelijk voor de mens, alleen maar voor paarden en paardachtigen (ezel, muilidier).

NATUURLIJKE OVERDRACHT

EIA is een zogenaamde 'vector-gebonden ziekte', dat betekent dat de overdracht in de natuur voornamelijk via insecten loopt en nagenoeg niet direct van dier naar dier overgaat. Insecten, met name dazen en stalvliegen, kunnen de ziekte

overbrengen wanneer zij met hun grote monddelen bloed meenemen van het ene naar het andere paard. Hoe gaat dat in zijn werk? Dazen en stalvliegen worden als ze proberen bloed te zuigen vaak door het paard verjaagd, bijvoorbeeld door het zwiepen van de staart. Als de daas of vlieg weer teruggaat naar hetzelfde paard is er niets aan de hand. Als hij echter doorvliegt naar een ander paard en daar verder gaat met bloedzuigen, kan dat tweede paard bij het prikken besmet worden door bloed met virusdeeltjes van het eerste paard. In zeldzame gevallen kan een paard dat via de neus/mond bloed verliest, bijvoorbeeld door bloed op te hoesten op korte afstand een ander paard besmetten. Soms kunnen in de natuur paarden via bloed-bloed contact de aandoening overbrengen (vechten van hengsten). Verder kan een besmette merrie ook het nog ongeboren veulen in de baarmoeder al besmetten.

OVERDRACHT KAN OOK OP ANDERE MANIEREN

Bloed kan ook van paard naar paard op niet natuurlijke wijze worden overgebracht door bijvoorbeeld injectienaalden. Dat is in Nederland geen probleem, omdat alle dierenartsen hier naalden-voor-eenmalig-gebruik ('weggoonaalden') hebben. De ziekte kan ook worden overgebracht door de instrumenten die gebruikt worden bij een gebitsbehandeling. Daarbij ontstaan vaak kleine slijmvlieswondjes en zo kan er dus bloed op de instrumenten komen. Als die instrumenten gelijk voor een volgend paard worden gebruikt, is overdracht van infectie mogelijk. Dierenartsen en gebitsverzorgers zullen dus alle instrumenten na iedere pati-

ieuze anemie... een probleem?

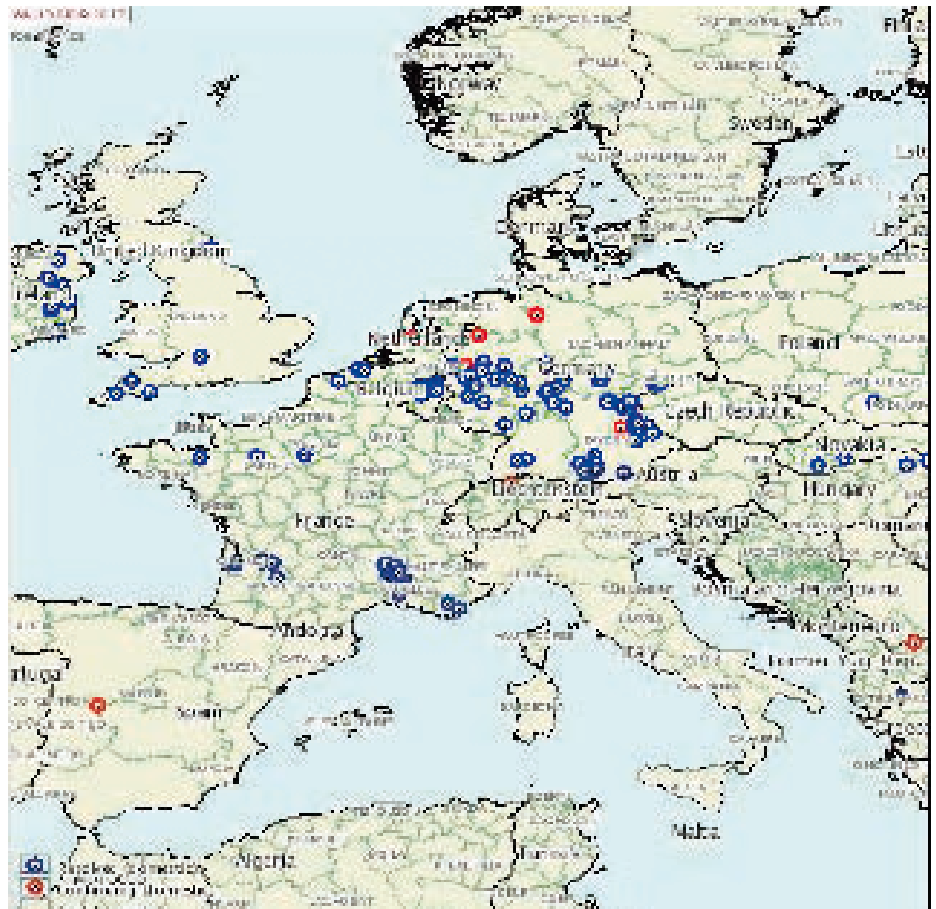
ent steeds goed reinigen. Ook een praam kan een bron van besmetting vormen als daar bloed op komt, bijvoorbeeld bij het inbrengen van een maagsonde. Tot slot is er tijdens een uitbraak van EIA in Ierland in 2006 aangetoond dat besmet bloed, dat op de grond ligt en bij sproeien met een hogedrukpomp wordt ingeademd door paarden die daarnaast staan, waarschijnlijk ook tot besmetting kan leiden.

AANGIFTEPLICHTIG MAAR NIET BESTRIJDINGSPLICHTIG

EIA is opgenomen in de Europese handelsrichtlijn voor paardachtigen (Richtlijn 2009/156/EG), wat betekent dat lidstaten de plicht hebben elkaar van deze ziekte te vrijwaren. Voor export naar veel landen buiten de EU is een negatieve bloedtest voor EIA nodig (Coggins-test). Deze test toont antistoffen tegen het virus aan. Er is geen Europese regelgeving die lidstaten verplicht de ziekte te bestrijden, maar veel landen om ons heen doen dat wel. In Nederland is EIA alleen aangifteplichtig, maar op dit moment niet bestrijdingsplichtig. Dat vindt de overheid een zaak voor de sector, maar er wordt op dit moment wel gedacht hoe een en ander in de toekomst moet worden aangepakt.

EEN VERDENKING, WAT NU?

Bij een eventuele verdenking is de houder van het dier of de dierenarts wettelijk verplicht direct het landelijke meldnummer te bellen: (045) 546 31 88. De overheid neemt vervolgens gepaste maatregelen, namelijk het bedrijf blokkeren en het van EIA-verdachte dier onderzoeken en een bloedmonster afnemen en laten testen. Blijkt het verdachte paard positief dan betekent dit dat de eigenaar van het dier zelf verantwoordelijk is voor het nemen van maatregelen om te zorgen dat andere dieren niet worden besmet. De NVWA ziet hierop toe. Er is op dit moment geen andere optie dan euthanasie, omdat quarantaine niet

Uitbraken van EIA tussen 2005 en 2017 (heden): rode punten zijn gemelde uitbraken waar nog verder onderzoek plaatsvindt en blauwe punten zijn uitbraken die 'afgehandeld' zijn (bron: <http://www.oie.int/wahis/public.php> op 25 juli 2017).

mogelijk is. Vervolgens worden alle paarden (en paardachtigen) die contact hebben gehad met het geïnfecteerde dier onderzocht en bloed afgenomen ('tracking and tracing'). Betreffende bedrijf/bedrijven wordt/worden 90 dagen gesloten en dan wordt bij alle dieren weer bloed afgenomen en getest. Dit alles om te voorkomen dat de ziekte zich verder verspreidt. Op dit moment heeft de paardensector in ons land geen bestrijdingsplan voor EIA. Dat is ook gecompliceerd omdat in de Nederlandse Sectorraad

Paarden (SRP) alleen de 'georganiseerde' paardenhouders zijn vertegenwoordigd, terwijl aan een bestrijdingsplan zoals dit alle paardenhouders zouden moeten meewerken en ook financieel zouden moeten bijdragen.

KOMT EIA VEEL VOOR IN EUROPA?

In Europa is EIA in een aantal landen echt aanwezig en in een aantal landen komt EIA sporadisch voor.

LEVENSLANG BESMET EN SOMS BESMETTELIJK VOOR INSECTEN

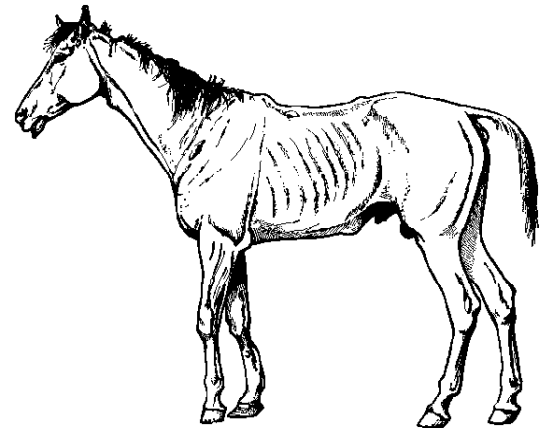
Paarden die besmet worden met het EIA virus blijven, als ze de eerste periode met acute aanvallen overleven, levenslang drager van het virus. Bij deze paarden kan de ziekte steeds weer opflikkeren. Tijdens zo'n aanval krijgen de paarden koorts, zijn sloom, verliezen hun eetlust, vermageren en er treedt afbraak van bloedplaatjes en rode bloedcellen op. Paarden kunnen tijdens zo'n aanval sterven. De koorts is het gevolg van het zich sterk vermeerderen van het virus en het daardoor vrijkomen van bepaalde stoffen. Tijdens een koortperiode gaan er zeer veel virusdeeltjes rond in het lichaam, is het paard dus flink besmettelijk en kan een prikkende daas of vlieg besmet bloed meenemen naar een ander paard. Dazen en vliegen zijn puur 'overbrengers' van besmet bloed. Zij worden dus niet zelf besmet met het virus. De muggen die West Nijl virus kunnen overbrengen of de knutten die Afrikaanse Paardenpest virus kunnen overbrengen worden wél besmet en blijven ook levenslang besmettelijk omdat zij virus blijven vermeerderen zolang zij leven.

Onderzoek in Amerika heeft uitgewezen dat wanneer paarden meer dan 200 meter uit elkaar staan overdracht van EIA via insecten niet meer voorkomt omdat het bloed op de monddelen dan is opgedroogd.

SNEL ZIEK OF LANG GEEN SYMPTOMEN?

Een paard zal, als hij de acute vorm van EIA ontwikkelt, meestal 5 tot 30 dagen na het oplopen van de infectie ziek worden. Soms is dit echter langer.

Vaak zijn de eerste ziektesymptomen mild en worden daarom niet opgemerkt. Incidenteel kan een paard al direct aan de eerste aanval sterven, meestal zal het paard steeds weer episodes van koorts, sloomheid en eetlustverlies doormaken. Deze episodes duren doorgaans drie tot vijf dagen en de periode tussen de episodes kan variëren van enkele weken tot vele maanden (soms zelfs jaren). Als de episodes met koorts ernstig zijn en elkaar snel opvolgen zal het paard gaan slijten en de klassieke symptomen van EIA gaan vertonen: vermageren, oedeem onder de buik en aan de benen en bleke, gele slijmvliezen met puntbloedingen. De dierenarts zal bij bloedonderzoek bloedarmoede (tekort aan rode bloedcellen) en ook een tekort aan bloedplaatjes vinden (bloedplaatjes zijn belangrijk bij de stolling en paarden met infectieuze anemie bloeden dus gemakkelijk). Het snel achtereen optreden van koortsepisodes wordt echter slechts bij een klein deel van de paarden gezien. Bij de meeste zullen de recidiverende aanvallen na ongeveer een jaar verdwijnen en worden ook zij symptoomloze dragers die alleen opnieuw klachten vertonen wanneer zij in stressvolle

Een paard met de chronische vorm van EIA zal vermageren en oedemen krijgen.

omstandigheden terecht komen of bijvoorbeeld met corticosteroiden (afweer-onderdrukkende middelen) worden behandeld.

GEEN THERAPIE EN GEEN VACCIN

Er is geen specifieke therapie voor EIA en er is ook geen vaccin beschikbaar. Wel kunnen ondersteunende maatregelen worden genomen. In de meeste Europese landen worden paarden die positief testen voor EIA (dat wil zeggen dat ze antistoffen in het bloed hebben en dus het virus bij zich dragen) geëuthanaseerd of geslacht. In Amerika kunnen positieve paarden, nadat zij gebrandmerkt of getatoeëerd zijn, eventueel naar speciale 'opvangtehuizen' voor EIA-positieve dieren. Deze opvangcentra liggen ten minste tweehonderd meter verwijderd van alle andere paarden en paardachtigen.

EUROPESE SITUATIE

De Europese handelsrichtlijn (2009/156/EG) is erop gericht dat lidstaten elkaar vrijwaren van de ziekte en dus geen besmette paarden naar elkaar exporteren. Dat is de verantwoordelijkheid van de exporterende lidstaat. Indien er een positief geval in Nederland is, zullen de maatregelen van de overheid er dus op gericht zijn om andere lidstaten te vrijwaren. De regelgeving schrijft voor dat het paard wordt 'verwijderd' en het bedrijf wordt geblokkeerd. Op dit moment is het in Nederland niet mogelijk om een paard levenslang in quarantaine te zetten. Kijkend naar de Nederlandse omstandigheden (veel paarden dicht bij elkaar) en het belang van onze vrije handel en transport,

Vliegen kunnen met hun monddelen bloed besmet met EIA-virus over brengen.

De paardendaas (*Tabanus*) is ook in staat om EIA virus over te brengen.

verdient de optie om positieve paarden te euthanaseren de voorkeur, omdat zij levenslang dragers blijven. Dit is een punt waarover momenteel tussen overheid en sector overleg plaats vindt.

AANTONEN VAN EIA

Een besmetting met EIA-virus wordt aangetoond door middel van een bloedtest. De standaard test is de zogenaamde Coggins-test. Dit is nationaal en internationaal de 'gouden standaard' en deze test moet worden uitgevoerd bij Wageningen Bioveterinary Research, Lelystad (het vroegere Centraal Veterinair Instituut in Lelystad). De test wordt uitgevoerd wanneer een paard naar een niet-EU land wordt geëxporteerd of wanneer er een verdenking is op EIA. Indien het om een verdenking gaat kan de uitslag in 2 tot 3 dagen bekend zijn. Er zijn, als er een uitbraak zou optreden, ook snellere bloedtesten die soms ook al in een vroeger stadium van de ziekte aanwezigheid van het virus aantonen, maar die geven ook meer fout-positieve uitslagen en zijn daarom onwenselijk als uiteindelijke (bevestigings)test en hebben dus geen officiële zeggingskracht.

HOEVEEL KOMT EIA VOOR IN NEDERLAND

In de 'bovenkant' van de markt worden er geen positieve paarden gevonden bij de ± 2500 handels- en sportpaarden die jaarlijks worden getest. Hoe zit het echter met de 'onderkant' van de markt? Deze vraag heeft de Sectorraad Paarden (SRP) zich ook gesteld en daarom zijn de afgelopen 3 jaar met financiële hulp van het Ministerie van Economische Zaken ieder jaar ruim

300 slachtpaarden getest en geen van deze dieren was positief. Het is dus zeer waarschijnlijk dat EIA in Nederland niet of nauwelijks voorkomt.

GROTE SCHADE

In 2006 heeft EIA in Ierland grote financiële schade veroorzaakt. Daar was de ziekte binnengekomen via besmet hyperimmuun plasma uit Italië (hyperimmuun plasma is een bloedproduct met veel extra antistoffen voor veulens). Enkele veulens die besmet plasma hadden gekregen werden ziek en ook hun merries werden besmet. In totaal zijn in Ierland 38 paarden positief voor EIA geworden en gestorven of geëuthanaseerd. Verder is toen bij 8500 paarden één of meerdere malen bloed afgenomen en zijn er meer dan 92.000 bloedmonsters onderzocht op EIA. De kosten van dit alles waren enorm. Op dit moment komen in Nederland de kosten van het bloedonderzoek voor de nu spelende uitbraak voor rekening van de overheid. Gekeken wordt in welke mate de SRP daar een rol in kan spelen. Dat is echter niet eenvoudig, want er is immers op dit moment geen gezamenlijke financiering. In de SRP zijn waarschijnlijk niet meer dan ongeveer de helft van de Nederlandse paarden(houders) vertegenwoordigd en de SRP heeft geen financiën voor een uitgebreide bestrijding.

VERLOOP IN NEDERLAND

Het EIA-positieve paard is in goed overleg geëuthanaseerd. Dat is, ook al is een paard op dat moment niet ziek, wel het verstandigste

VOORZORGSMAATREGELEN?

- Bij aankoop van een paard uit het buitenland is het verstandig voor de zekerheid door de dierenarts bloed voor een Coggins-test te laten afnemen en deze te laten testen alvorens het paard op stal te nemen.
- Insecten die per ongeluk met een transport meekomen zullen EIA niet verspreiden, omdat insecten zelf niet besmet worden en bloed aan hun monddelen al snel is opgedroogd en dus niet meer besmettelijk is.

omdat een positief paard op ieder moment (met name bij stress of andere ziekte) ook weer virus kan gaan aanmaken en via insecten weer besmettelijk zal worden voor andere paarden. De andere paarden op het bedrijf zullen op 3-4 weken en op 3 maanden nogmaals worden onderzocht. Als alle monsters in dit laatste onderzoek negatief zijn, worden de beperkingen voor het bedrijf weer opgeheven. Handelsbeperkingen met derde landen worden in een aantal gevallen echter nog niet direct opgeheven. Dat hangt af van de eisen in de voor de export benodigde certificaten. ●

Dit paard is geschoren rond de halsader, daar is de toegang tot de huid dus makkelijker en zitten vliegen dus graag.